

Eddie Bielawski

NEVIDITELNÍ ŽIDÉ PŘEŽILI JSME HOLOKAUST

 P R E S S

Neviditelní Židé

Přežili jsme holokaust

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Eddie Bielawski
Neviditelní Židé: Přežili jsme holokaust – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

NEVIDITELNÍ ŽIDÉ

EDDIE BIELAWSKI

 P R E S S

NEVIDITELNÍ ŽIDÉ:
PŘEŽILI JSME
HOLOKAUST

EDDIE BIELAWSKI

K VYDÁNÍ PŘIPRAVIL JACK COHEN

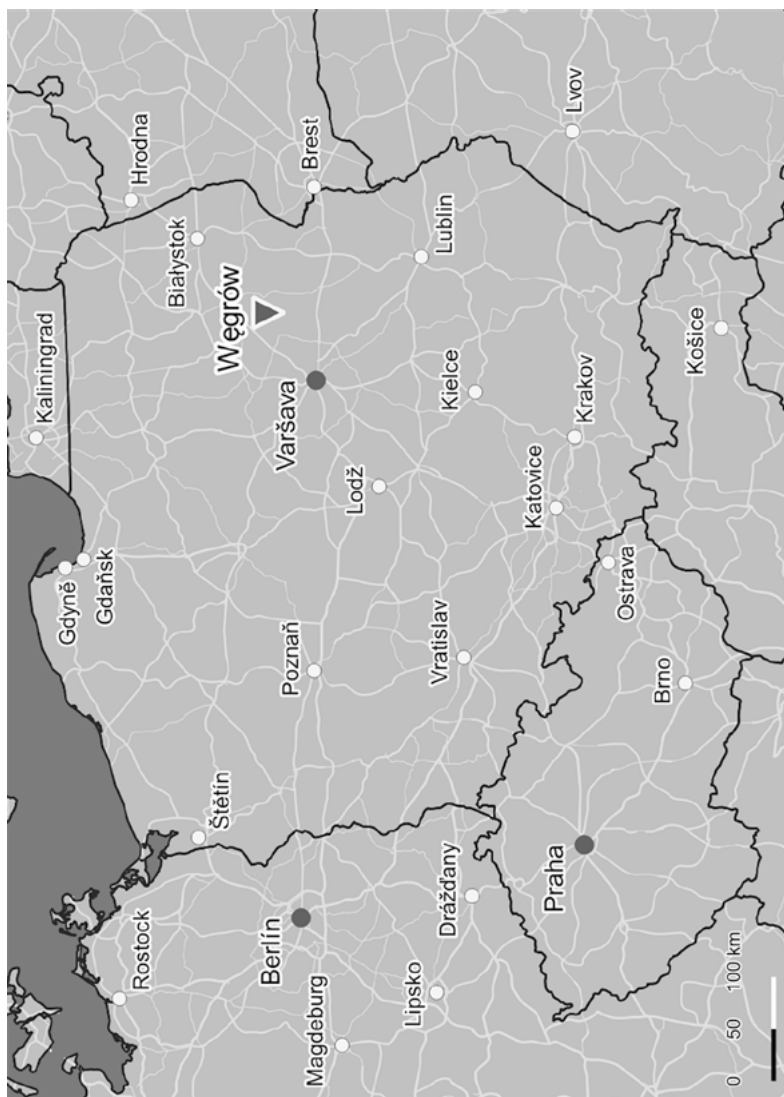
„Štěstí přeje připraveným.“

– LOUIS PASTEUR

*Tyto vzpomínky věnuji svým rodičům,
Jicchakovi Jechielovi a Paule (Pessii)
Bielawským, bez jejichž důvtipu, prozí-
ravosti, statečnosti a odhodlání bychom
nikdy nepřežili.*

OBSAH

Předmluva	9
Strategie přežití	13
Prolog	16
Stát se neviditelnými. Kontext	18
První vzpomínky	23
První úkryt	34
Skrývání v lese	46
Rozdělení	54
Cesta dál	65
Bujalski	67
Osvobození	82
Dostat se pryč	94
Nový začátek	107
Kanada	121
Epilog	136
Postskriptum	138

PŘEDMLUVA

Kdo tam nebyl, nemůže pochopit, jaké to bylo. Kdo nebyl sžírán hladem – nejen hodiny a dny, ale celé měsíce –, neporozumí tomu, jaké to bylo v takových podmínkách přežívat. Jaké to je přečkat polskou zimu ve stodole nebo v podzemní skrýši bez jakéhokoli zdroje tepla, na místě, kde člověka před umrznutím chránila jen sláma a pár rohoží. Kdo celé dny neseděl v jedné pozici, neschopen pohnout se kvůli strachu, že vydá zvuk, jen ten nejnepatrnější ze zvuků... Kdo si tím neprošel, nemůže vědět, jaké to je. Jako dítě si nemoc hrát nebo třeba jen malinko zaplakat. Nikdo nemůže porozumět tomu, jaké to bylo stát se *neviditelnými* – od roku 1941, kdy začali nacisté s deportacemi a hromadným vyvražďováním a my se začali skrývat, až do roku 1944, kdy nás osvobodili Rusové. Být po dobu celých tří let neviditelnými Židy.

Byli jsme v naprosto nepřátelském prostředí. Věřit jsme nemohli nikomu. Existovali Poláci, kteří by nás zabili, o všechno nás okradli nebo nás udali Němcům – pro odměnu nebo prostě jen proto, aby nás viděli mrtvé. Sami Němci nebo jejich ukrajinští pomocníci by nás mučili, ponižovali a bez sebemenšího zaváhání či záblesku lidskosti zavraždili. Každý hladověl, protože jídla byl nedostatek. Ale pro nás bylo jídlo vzácností, žili jsme naprosto vyhladovělí. Neptejte se mě, jak se podařilo, že jsme přežili. Zdá se to úplně nemožné, a přesto je to skutečnost. Přežít nám pomohlo jedině uplácení, naprostá houževnatost a také štěstí.

Občas nám i nějaký Polák projevil lidskost, dal nám najíst, a riskoval tím život svůj i své rodiny proto, aby nám třeba jen chvíli pomohl. Ale mnoho takových nebylo. Ve skutečnosti jediný způsob jak přežít a vyhnout se zastřelení, zavraždění, zajetí a deportaci do vyhlazovacího tábora Treblinka, bylo stát se neviditelnými. Že jsme to dokázali, je zásluhou především mého otce a jeho bratrů. Chovali se k nám jako ke hmyzu. A kvůli čemu? Co jsme jim udělali špatného, co by jejich chování k nám opodstatňovalo?

Proč mi trvalo sepsat tyto memoáry tolik let? Důvodů je mnoho. Kanadští Židé se v roce 1948 (kdy jsme do Kanady přišli) zdráhali naslouchat příběhům

o holokaustu, proto jsme je přestali vyprávět. A také jsem se bál, aby naše minulost neohrozila mou budoucnost, proto jsem své pocity nevyjadřoval – když to bylo možné, nechal jsem je „u ledu“. Ale „u ledu“ nevydržely věčně. Proto jsem s postupem času nabyl přesvědčení, že alespoň moje žena, naše děti a vnoučata by měly můj příběh znát.

Nejdřív jsem si myslel, že příběhů o holokaustu je příliš mnoho a jeden další by už nic nového nepřinesl. Ale pak jsem začal měnit názor. Každý příběh je jedinečný a každý z nich je důležité zachovat pro budoucí generace. A tím spíš kvůli tomu, že mnoho z naší generace, která zažila téměř úplné vyhlazení, už nezbývá. A popíračů holokaustu stále přibývá.

Chtěl bych poděkovat lidem, kteří mi pomohli a dodali odvalu a odhodlání, abych svůj příběh napsal.

Za prvé své úžasné manželce Elaine za to, že mě přesvědčila, abych svůj příběh začal sepsovat. Přesně věděla, kdy jsem potřeboval trochu postrčit a kdy nechat být. Celou knihu mi pomohla přepsat do počítače a poskytla mi mnoho návrhů, jak bych mohl své myšlenky vyjádřit lépe.

Za druhé bych rád poděkoval své sestře Rene za to, že mi dovyprávěla některé události z prvních let války, kdy jsem byl příliš malý a nemohl jsem si je pamatovat.

Také mi pomohla některé věci více osvětlit a sestavila časovou osu, kterou jsem použil na straně 81.

Za třetí bych chtěl ocenit pomoc, které se mi dostalo díky knize mého strýce Šragy Fajvela Bielawského *Poslední Žid z Węgrowa* (anglicky *The Last Jew from Węgrow*, Praeger, 1991).

V neposlední řadě bych chtěl poděkovat svému dobrému příteli Jacku Cohenovi, který mě postrčil, abych své memoáry vydal knižně. Jack můj příběh zredigoval a upravil do kapitol. Navíc vymyslel této knize název a poskytl mi mnoho dobrých rad. Podporoval mě od začátku až do konce.

Eddie Bielawski, Netanja, 2017

STRATEGIE PŘEŽITÍ

Jaké strategie vlastně mohli využít Židé, kteří chtěli ochránit svou rodinu a přežít v podmínkách, jež za druhé světové války panovaly v Polsku i jinde v Evropě? Vezměme v úvahu, že Židé neabsolvovali žádný vojenský výcvik a nemohli si ani pořídit zbraně (polské Národní ozbrojené síly byly natolik antisemitské, že Židům zbraně neprodávaly a jejich příslušníci by je pravděpodobně zabili). Jediné dvě možnosti byly uprchnout nebo schovat se.

Někteří Židé si uvědomili, že je Němci zatýkají ve vesnicích a městech, kde žijí, a využívají k tomu seznamy obyvatel (mimochodem většinou sestavené a vytištěné na zařízeních firmy IBM). Aby se vyhnuli zatčení a transportu, bylo nezbytné odejít a opustit židovské oblasti ještě předtím, než došlo k zatýkání. Bylo také nutné mít adresu, která se neobjevovala na seznamu obyvatel.

Zpětně se to může zdát očividné, ale pokud se Židé chtěli vyhnout zatčení, museli i s rodinami opustit svůj domov a schovat se někde, kde je Němci ani jejich četní kolaboranti nedokázali najít. To byla vzhledem k nepřátelskému prostředí obtížná a nebezpečná záležitost, která závisela na štěstí a náhodě.

Přežití si vyžadovalo plánování dopředu. Jicchak Bielawski prodal všechno, co měl, a všechny peníze směnil za zlaté dolary. S nimi mohl uplácet polské venkovany, a zajistit tak jídlo nebo skryš, ať se s hodnotou samotného zlatého dělo cokoliv. Zlaté mince bylo samozřejmě kvůli zlodějům a polským venkovanům nutné schovat, proto je zašili do pásů kolem končetin jejich syna Eddieho, autora této knihy, který byl v té době ještě nemluvně a kterého proto nikdy neprohledávali.

Také bylo nezbytné najít si skutečně dobrou skryš nebo úkryt. Používali dva typy úkrytů: Buď v podstatě jámu v zemi uprostřed pole, do které se vměstnalo 10 lidí, nebo umně zbudovanou místnost, kde se 10 lidí mohlo celý den skrývat bez toho, aniž by je při běžné prohlídce někdo objevil. Dále museli mít možnost v noci vylézt ven, aby se prošli, najedli a vykonali potřebu. Také bylo nutné, aby Polákům zaplatili nebo aby jim Poláci dlužili dost na to, že je ani za odměnu neudají. Za takovýchto podmínek lidé dokázali přežít a zůstat